

Slovensko slovstvo.

* *Teoretično-praktična pevška šola*, zložil Anton Förster, učitelj petja na c. k. srednjih šolah i vodja godbe v stolni cerkvi — se imenuje knjižica (tudi v nemškem jeziku) pisana, ki je ravnokar prišla v Ljubljani na svetlo in jo je spisal strokovnjak glasbeni tako, da vse, kar je pevcu znati in vedeti treba, dobi na kratko in lahko umevno zloženo v njej. Kazalo tega, kar obsega knjiga, potrjuje, kar smo ravnokar rekli; razdelki knjižice so namreč: 1) O petji sploh; 2) začetni pojmi (veljava not, pavze, imenovanje not, takt, tempo, dinamična znamenja za predavanje; 3) enoglasne vaje, dvoglasje, tri- in četveroglasne vaje; 4) prestava znamenja; 5) tonovi načini; 6) različnost intervalov; 7) razloček med „dur“ in „mol“; 8) godbene olepšave; 9) vsakdanje vaje; 10) umetni izrazi; 11) okrajšave. Za praktične vaje pridjanih je knjižici tudi 78 godbenih prilog, katere je g. Förster sam sestavil razun 17., ki so iz družih zbirk vzete ter za to šolo upravljene. Knjižica, ki je zlasti pripravljena za večrazredne ljudske šole, velja 60 krajc. in se dobi pri gosp. pisatelju v Ljubljani.

Mnogovrstne novice.

* *Pesek v oči.* — „Slov. Gosp.“ se piše iz Gradca sledeče: „Čitateljem „Slov. Nar.“ se je gotovo, ko so brali vest, da so tukajšnji slovenski dijaci narodno-liberalnim slovenskim poslancem na čast v petek 12. t. m. neko „besedo“ napravili, moralo saj nekoliko čudno zdeti, da „Narod“ o tej svečanosti pozneje besedice več ni črnil. Vzrok sicer poznam, ker sem bil osebno navzoč, al tukaj nočem družega poročati, kakor to, da se je nekoliko dijakov takrat zbralo, ker jih je dr. Vošnjak bil povabil. Ne razumim pa, s kakim pravom da se more ta dijašk shod potem že „beseda slov. dijakov na čast državnim poslancem“ imenovati in kot taka javiti?“ Dr. Vošnjak si je sam „ofreht“ naredil.

* *Koliko starost utegne kanarček doseči?* — Dekanu v Čelakovcu na Českem je te dni poginil kanarček 34 let star. Tako piše česki časnik „Čeh“.

* *Goveja kuga v Konjicah na Štajarskem* je po poročilu „Slov. Gosp.“ dva hleva popolnoma izpraznila. Pri J. B. je dvoje goved pocepalo; 17 okuženih so pa pobili. Pri „Rusu“, kjer so jo najprej gosposki naznanili, je 13 glav za kugo konec vzelo. Kar je v okuženem hlevu stalo, se po nobeni ceni ne dá več rešiti. Konjedercu, pol ure zunaj Konjic je tudi krava poginila. Vsa znamenja kažejo, da je tam že tudi kuga. Vojšaki iz Celja so okoli trga na straži. Goveja kuga, ki je našim sosedom dolgo prizanesla, je zdaj razširjena po okraji Ptujskem, Celjskem, Mariborskem in Slov. Graškem.

Deželni zbori.

Deželni zbor Štajarski.

O razpravi učiteljske plače poroča „Slov. Gosp.“ tako-le:

„Po 3dnevni debati se je z večino glasov sklenilo, da odpade 4. razred učiteljske plače s 500 gld. in ostanejo 3 razredi po 800, 700 in 600 gld. plače. Okraji bodo plačevali 7 krajc. od vsakega goldinarja direktnih davkov s prikladami vred, drugo plačuje deželna blagajnica (tedaj spet davkaplačevalci); vseh stroškov je pa za prihodnje leto 769.000 gold.!! Poročevalec šolskega odbora, ki je predlagal celó 10 kr. od vsacega goldinarja, namreč dr. Srnec, je sicer potolažil

poslance, da odpade od teh stroškov kakih 70.000 gld. za ona mesta, kjer učiteljev ni; a to ne bo zbrisalo ljudem priklade k davkom. — Ena stranka je po baronu Walterskirchenu nasvetovala, naj gré ves predlog odboru v popravo nazaj, ter se naj izreče, da prevzame deželni zaklad ves strošek za ljudske šole. To bi bilo res najbolj pametno, ker bi potem tudi mesta in posebno Gradec v razmeri kaj plačevala. — Če toraj „Narodov“ poročevalec nekako potuhnjeno pravi: „Konservativci so za Walterskirchnov predlog glasovali, Slovenci za Srnčev“, lahko vsak umen človek ugane, kdo da je bolje bil namenil kmetom: konservativci ali pa „Slovenci“? — 20. dec. se je deželni zbor odložil do 5. januarija.

Deželni zbor Gališki.

Predlog kneza Čartoryska zoper nepostavnost direktnih volitev je 17. dne t. m. v zboru padel; 73 poslancev je glasovalo zoper, le 52 za to, da se predlog izroči v poročilo posebnemu odseku. Ustavoverci so tedaj zmagali, ker so jim pomagali Rusini, kmetje in Ziemialkovskovi privrženci. Ker so Poljski poslanci zoper direktne volitve že v državnem zboru se izjavili in zbor takrat zapustili, modrejše bi bilo, ne ponavljati stvari, če ni jim bila večina gotova. Zdaj ustavoverci jubilirajo.

Deželni zbor Moravski.

Národní in federalistični zastopniki v tem zboru, in njim na čelu dr. Pražak in grof Belkredi se pogumno borijo za interese narodne in materijalne; al kaj pomaga, ker so — v manjšini! Vladi cele litanije zaradi mnogih krivic očitajo, jo interpeljujejo zaradi postopanja z založnicami itd.; vse je sicer brez vspeha, vendar dežela sliši, kako medlo zagovarja vlada svoje postopanje.

Deželni zbor Koroški.

V 10. seji je načrta dveh postav predelal, ki po sklepu lanskega zbora niste od cesarja potrjeni bile, namreč postava za policijski cestni red in pa o doneskih iz zapuščin za šolske potrebe. V isti seji se učiteljem in učiteljicam ljudskih šol prošnja za povikšanje plače ni vslišala, vendar se je za zdaj učiteljicam 60 gold. letne doklade dovolilo, deželnemu šolskemu svetu pa se bode vsako leto dalo 10.000 gold., da iz tega denarja vrednim in revnišim učiteljem po 50 do 100 gold. osebne doklade daje. Pri tej priliki je poslanec prof. Einspieler marsiktero resnico povedal o sedanjem „modèrnem“ šolstvu.

V 13. seji se je vladna predloga o organizaciji zdravstvenih služeb v občinah zavrgla zato, ker stroški bili bi tako silni, da jih občine nikakor ne zmorejo.

Predarlski deželni zbor.

Deželni zbor je v seji 23. decembra sprejel predlog poslanca Thurnherr-a, naj se zbor izreče: kaj misli o tem, da so se direktne volitve v državni zbor vpeljale brez vprašanja deželnih zborov? Po praznikih pride ta predlog v razpravo. — „Novice“ omenijo ta predlog le zato, ker ustavoverci le Slovanom podtikajo nezadovoljnost o direktnih volitvah; Predarlski zbor pa je čisto nemšk, in vendar se je tudi on vzdignil zoper direktne volitve, protiustavno vpeljane.

Deželni zbor Kranjski.

V 5. seji se je poleg sklepov, v poslednjem listu imenovanih, potrdil računski sklep zemljiščino-odveznega zaklada za l. 1872 (dohodki 592.133 gld. 63½ kr., stroški 638.203 gld. 52 kr., aktivni zaostanki 7 milijonov in 273.105 gold. 21½ kr., pasivni zaostanki

8 milijonov in 913.521 gold. 4 $\frac{1}{2}$ kr., konečni pasivni zaostanek 1 milijon in 640.415 gold. 83 kr.). — Potrdil se tudi proračun istega zaklada za l. 1874 (potrebščina 630.465 gold. in ravno toliko zaklade); za zaklado deželnega doneska za leto 1874 naj se pa pobira s 20 odstotki priklada na neposrednje davke izvzemši priklad za vojaščino, potem 10 odstotkov priklad na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. Pri tej priliki je obveljal predlog Kramaričev, da naj deželni odbor pretresuje, kako bi se pomagalo vinorejcem, in ali bi ne bilo mogoče vpeljati priklado tudi na pivo in žganje. — Sklenilo se je dalje, da naj se c. k. zemljišno-odvezna komisija opravičuje, zakaj je prekoračila za leto 1872 proračunjeni znesek potnih stroškov, in jej povedati, da se vprihodnje na tanko mora držati proračuna; potem da naj se c. kr. lokalna komisija v Krškem razpusti vsaj do konca junija 1874, nedovršena opravila pa izroči okrajnemu glavarstvu, in naj se naglo iztirjajo vžitninski zaostanki. — Računski sklep deželnega zaklada in njegovih podzakladov se je potrdil za l. 1872; potrdil se je tudi proračun deželnega zaklada in njegovih podzakladov za leto 1874 (potrebščina 293.676 gold. 6 $\frac{1}{2}$ kr., zaklada 62.809 gold. 85 $\frac{1}{2}$ kr., primanjka 230.866 gold. 21 kr.), za katero naj se pobira 20 odstot. priklad na neposrednje davke izvzemši priklad za vojaščino, in 10 odstotni priklad na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. — Mariji Zapletovi se miloščina dovoli za 3 leta po 31 $\frac{1}{2}$ gold., slikarjem Šubicu, Franke-u in Künl-ovi podpornine po 200 gold., podpiralni zalogi slovanskih universitetnih dijakov v Gradcu 100 gold., in Kranjskim slušateljem na tehniki Graški 100 gold. — Postava zaradi privolitve mostarine za most, ki je postaviti čez Savo pri Račečah, obvelja brez ugovora; po tej se namreč dovoli podvzetnikom, da mostarino po tarifi smejo pobirati 50 let, med tem časom morajo most vzdrževati na svoje stroške, potem pa ga morajo brezplačno in v dobrem stanu izročiti Kranjski deželi. Da se tem podvzetnikom dovoli 6000 gold. podpornine iz deželnega zaklada, je predlagal gospodarski odsek in Deschmann zagovarjal, al po nasvetu dr. Coste je deželni zbor gledé na mnogovrstne druge stroške dovolil le 4000 gold. — V zadevi kmetijske šole Dolenjske se je dovolilo, da deželni odbor za nakup primerne zemljišča iz deželnega zaklada porabiti sme 20.000 gold., in če treba tudi več, ker je upati zdatne državne podpore v ta namen od ministerstva kmetijstva. Dalje ste se ustanovili 2 štipendiji po 400 gold. na leto za domače sinove ali druge slovenskega jezika zmožne dijake v izobraževanje na kaki viši kmetijski šoli, toda s pogojem, da morajo potem na kaki Kranjski kmetijski šoli službovati kot učitelji. — Postava zaradi nadaljevalnih šol na Kranjskem se potrdi brez razgovora. — Občini Kranjskogorjski se dovoli 80 odstotni priklad na neposrednje davke. — Prošnja občine Struške zaradi treh sejmov se vladi priporoča, naj to prošnjo usliši. — Konečno še dr. vitez Savinšchegg in 10 družnikov interpelira vlado zaradi preloženja Gorjanske ceste od Novega mesta do Metlike.

Stan Kranjskih ustanov v letu 1872.

Da pa bralci naši poznajo tudi premoženje teh ustanov, podamo jim računске sklepe teh zakladov iz leta 1872. Po teh je premoženje bilo konec l. 1872:

- 1) Dijaških ustanov premoženje 429.230 gold. 85 kr.;
- 2) dekliških ustanov premoženje 23.033 gold. 87 $\frac{1}{2}$ kr.;

- 3) učiteljske ustanove premoženje 13.601 gold. 60 kr.;
- 4) sirotinskega zaklada premoženje 247.277 gold. 49 $\frac{1}{2}$ kr.;
- 5) Glavarjeve ustanove za uboge in bolne premoženje 150.509 gold. 5 kr.;
- 6) grof Saurau-ove ustanove premoženje 2715 gold. 73 kr.;
- 7) muzejskega zaklada premoženje 32.008 gold. 8 $\frac{1}{2}$ kr.;
- 8) Kalistrove ustanove premoženje 84.766 gold. 1 krajc.;
- 9) Holdheimove ustanove za gluhoneme premoženje 13.440 gold. 75 $\frac{1}{2}$ kr.;
- 10) Wolfove ustanove za gluhoneme premoženje 18.347 gold. 26 $\frac{1}{2}$ kr.;
- 11) baron Flödniggove ustanove za slepe premoženje 49.848 gold. 77 $\frac{1}{2}$ kr.;
- 12) Ilirske ustanove za slepe premoženje 7372 gold. 41 kr.;
- 13) invalidni zaklad cesarice Elizabete premoženje 4041 gold. 16 kr.;
- 14) invalidne ustanove Postojnske jame premoženje 936 gold. 10 kr.;
- 15) Trevisinove invalidne ustanove premoženje 2121 gold. 30 kr.;
- 16) Metelkove invalidne ustanove premoženje 935 gold. 65 kr.;
- 17) invalidne ustanove Ljubljanskih gospá št. 1 premoženje 1602 gold. 85 kr., — iste ustanove št. 2 premoženje 11.038 gold. 34 $\frac{1}{2}$ kr.;
- 18) dr. Lovro Tomanove ustanove za uboge in bolne v Kamnigoricu premoženje 7952 gold. 12 kr.;
- 19) grof Engelshausnerjeve ustanove za uboge plemenitnike premoženje 27.174 gold. 21 kr.

Naši dopisi.

Na Tominskem 28. decembra. — Bil sem o sejmnu sv. Andreja v Gorici. V neki kavarni mi je prišel po naključju v roke Goriški radikalni „Brencelj“ z imenom „Il Pettine“ (Glavnik). Davno že sem o njem marsikaj čital, a videl ga nisem še nikoli pred. Kako sem se začudil, ko sem bral v njem nekakošen voden članek o naših Tominskih duhovnih, kateri so šolo na klin obesili. Konec novembra t. l. namreč je trinajst duhovnikov tukajšnjega politiškega okraja zapustilo šolo za silo, v kateri so do sedaj — in nekateri z dobrim vspehom — poučevali. In zakaj? Zato, ker zahtevajo stalno plačo, kakor jo imajo drugi svetni, redni učitelji. — Nečem tu preiskovati, ali so razlogi, s katerimi omenjeni duhovni — vikarji — svojo „tirjatev“ utrjujejo, resnični in dovolj tehtni, ali ne; rad pa priznavam, da so oni zmožniši za šolo, nego mnogi svetni učitelji. Čemur pa ne morem pritrditi, je načelo, da se ima plača učiteljev ravnati po znesku davkov, ki jih katera šolska občina plačuje. Ker postava šolstvo za skupno zadevo vsega političnega okraja ima, ne gré gledati in presojudati teh reči z domačega zvonika, in vzlasti duhovniku, kot izobraženemu možu, se spodobi šolstvo z višega stališča ogledovati. Zadovoljni bi morali biti duhovni gospodje, da jim v novi éri še šole pusté, in pomisliti, koliko je to na korist njihovi duhovski nalogi; kajti v tem, ko pravo občno omiko širijo, podpirajo ob enem tudi svoje dušno-pastirsko prizadevanje. Res, da vsak delavec je primerne plačila vreden. Tega pa jim okrajni šolski svét v Tominu tudi odrekal ni. Marveč še predno je bila ta stvar v družih šolskih okrajih uredjena, odkazal se je Tominskim duhovnim učiteljem